

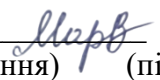
Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Кафедра філософії і суспільних наук

РОБОЧА ПРОГРАМА
«Логіка» (ОК11)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

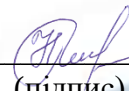
 Шакун Н. В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

«01» вересня 2025 р.

Розробник (-и): Ольховик Марина Володимирівна, к. філос. н., доцент (прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання) (підпис)

Робочу програму навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри філософії і суспільних наук
(назва кафедри)

Протокол № 8 від « 01 » вересня 2025 р.

Узгоджено з гарантом освітньої програми: Шакун Н.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Загальна інформація про дисципліну

Тип дисципліни	Обов'язкова
Мова викладання	українська
Рік навчання та семестр	1 рік навчання, 1 семестр, ОПП «Аналітика суспільно-політичних процесів»
Викладач (-і)	<i>Ольховик Марина Володимирівна</i> , к. філос. н., доцент кафедри філософії і суспільних наук
Профайл викладача (-ів)	ORCID: 0000-0003-2789-9194 Профіль Google Академія: https://scholar.google.com/citations?user=w19GG8kAAAAJ&hl=uk Scopus Author ID 58763548700 Web of Science ResearcherID GPP-4140-2022
Контакти викладача	м. Чернігів, вул. Шевченка, 95, корп. 1, к. 222. m.v.olkhovik@stu.cn.ua marinaolkhovyk@gmail.com

2. Анотація курсу.

Програму навчальної дисципліни «Логіка» розроблено відповідно до освітньо-професійної програми «Аналітика суспільно-політичних процесів» спеціальності «Філософія» для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Курс спрямований на формування логічної компетентності як складової аналітичного мислення, необхідної для професійної діяльності у сфері суспільного аналізу, політики, права та медіа.

Зміст дисципліни охоплює вивчення основ класичної формальної логіки, елементів неklasичних логічних систем, принципів критичного мислення, логіки мови та судження, форм і типів умовиводів, законів логічного мислення, теорії аргументації, а також логіки цифрових середовищ. Особлива увага приділяється практичному застосуванню логічних інструментів у реконструкції аргументації, перевірці достовірності інформації, аналізі суспільних кейсів та роботі з цифровими алгоритмами.

Об'єктом вивчення є мислення людини як когнітивна діяльність, її мовна реалізація, рівні пізнавальної активності та способи інтелектуального опрацювання інформації.

Предметом вивчення є зміст (схеми, алгоритми) осмислення людиною світу, загальні умови (принципи, норми, правила), відповідно до яких має структуруватись міркування, форми та закони правильного мислення, їх співвідношення та взаємозв'язок. Курс складається із двох змістових модулів – «Форми і механізми логічного мислення в аналітичній діяльності» та «Складні форми мислення. Сучасна логіка дискурсу».

3. Мета та завдання курсу.

Метою викладання навчальної дисципліни здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (ЗВО) є формування у них критичного підходу до реалій та системного вивчення закономірностей логічного мислення. Застосування відповідного логіко-гносеологічного категоріального інструментарію є необхідною умовою для аргументованого критичного і системного дослідження соціальних феноменів, аналізу документів політичного характеру, розуміння їх праксеологічного потенціалу.

У межах курсу студенти опановують логіку як інструмент аналітичної діяльності, вивчають структуру мислення і мови, засвоюють принципи критичного мислення, понятійного аналізу, класифікації, побудови суджень і умовиводів. Особливу увагу приділено логічним законам, типам аргументації, методам перевірки достовірності інформації, а також логіці цифрових середовищ – алгоритмічному мисленню, формальним мовам, логіці штучного інтелекту. Практичний блок курсу передбачає логічний аналіз суспільних кейсів, реконструкцію аргументації, роботу з медіатекстами, нормативними документами та публічними висловлюваннями.

Основні завдання дисципліни:

- надати здобувачам цілісне уявлення про логіку як науку, її історичну еволюцію та сучасні форми;
- сформувати розуміння основних форм мислення – поняття, судження, умовивід – та їх ролі в аналітичному процесі;
- ознайомити з законами логіки як універсальними нормами раціонального мислення;
- розвинути навички критичного мислення, аргументації та логічної перевірки інформації;
- забезпечити здатність до логічного аналізу цифрових структур, алгоритмів і формальних мов;
- сформувати аналітико-синтезувальний стиль мислення, необхідний для вирішення складних спеціалізованих задач у сфері суспільних відносин, політики, права, освіти та медіа.

Засвоєння змісту дисципліни дозволить здобувачам вищої освіти здійснювати логічно обґрунтовану оцінку соціальних процесів, аргументовано формулювати аналітичні висновки, критично працювати з інформацією та застосовувати логічні інструменти в міждисциплінарному контексті.

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти має набути або розширити загальні (ЗК) та спеціальні (фахові) (СК) компетентності, передбачені освітньою програмою:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК10. Здатність працювати автономно.

СК5. Здатність аналізувати сучасні філософські проблеми та вчення.

СК6. Здатність викладати міркування послідовно, логічно, систематично та аргументовано.

СК7. Здатність аналізувати міркування та робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки.

СК14. Здатність брати участь в інтелектуальних дискусіях на засадах діалогу, відкритості й толерантності.

4. Результати навчання.

Протягом вивчення навчальної дисципліни здобувач/ка вищої освіти мають досягти або вдосконалити наступні програмні результати навчання:

ПРН11. Вміти аналізувати міркування та робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки.

ПРН12. Вміти викладати власні міркування послідовно, логічно, систематично та аргументовано.

ПРН13. Критично оцінювати власну позицію та знання, порівнювати і перевіряти отримані результати.

ПРН15. Мати навички ведення інтелектуальних дискусій на засадах діалогу, відкритості й толерантності.

У результаті засвоєння дисципліни ЗВО повинен **знати**:

- основні закони, принципи та правила формальної логіки, їх застосування в аналізі міркувань та побудові коректних умовиводів;
- типологію понять, суджень та умовиводів, їх структуру, види та логічні операції з ними;
- основи теорії аргументації: структуру доказу та спростування, види аргументів, способи обґрунтування тез, типологію логічних помилок та некоректних прийомів у дискусії;
- методологію критичного мислення та принципи логічного аналізу текстів, висловлювань, наукових і філософських концепцій з точки зору їх несуперечливості, обґрунтованості та валідності;
- особливості наукового, філософського та повсякденного мислення, роль логіки в раціональному пізнанні, формуванні світогляду та професійній інтелектуальній діяльності філософа.

ЗВО повинен **вміти**:

- здійснювати логічний аналіз міркувань (виявляти структуру аргументації, визначати типи умовиводів, перевіряти їх коректність за допомогою логічних правил і законів), виявляти логічні помилки та некоректні аргументи;
- будувати послідовні, логічно структуровані та аргументовані тексти (есе, наукові розвідки, доповіді), застосовуючи правила визначення понять, класифікації, доказу та спростування;
- критично оцінювати власні міркування та аргументи інших учасників дискусії, виявляти суперечності, неточності формулювань, необґрунтовані узагальнення та маніпулятивні прийоми в аргументації;
- вести фахову полеміку та інтелектуальний діалог з дотриманням принципів логічної коректності, послідовності викладу думок, конструктивної критики та толерантного ставлення до альтернативних позицій;
- самостійно працювати з філософськими та науковими текстами, реконструювати їх логічну структуру, виділяти ключові тези та аргументи, робити обґрунтовані смислові узагальнення та висновки щодо їх істинності та переконливості.

5. Пререквізити. Базові знання із шкільних навчальних курсів.

6. Обсяг курсу.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	34
Семінарські заняття	26
Самостійна робота	120
Індивідуальне завдання	контрольна робота
Всього кредитів – <i>вказати кількість кредитів</i>	6 (180 годин)

Форма проведення занять – лекційні, семінарські (практичні), самостійна робота – з використанням системи дистанційного навчання Moodle, літератури, відеоматеріалів.

7. Тематика курсу.

Змістовий модуль 1. Форми і механізми логічного мислення в аналітичній діяльності

Тема 1. Логіка як інструмент аналітичної діяльності

Предмет логіки. Логіка як наука про форми і закони правильного мислення. Її місце в системі філософських і когнітивних дисциплін. Зв'язок логіки з критичним мисленням як практикою раціонального аналізу. Теоретичне і прикладне значення логіки для аналітика суспільних процесів. Види логіки: формальна, діалектична, символічна, неформальна. Логіка як інструмент реконструкції аргументації, верифікації суджень, побудови пояснень. Роль логічної культури у формуванні аналітичної позиції, етичної відповідальності та когнітивної автономії.

Історичні умови виникнення логіки як способу наукового пізнання, її розвиток. Основні етапи становлення логіки. Зародження логіки в системі філософського знання Давнього світу. Логіка в Давній Індії. Доаристотелівська логіка Давньої Греції. Логічне вчення Аристотеля. Логіка в елліністичному періоді Античності: стоїцизм, скептицизм. Схоластична логіка Середньовіччя. Логіка доби Відродження. Логіка Нового часу. Новаторські ідеї логіки Ф. Бекона. «Номінальна логіка» Т. Гоббса. Обґрунтування дедукції Р. Декартом. Аксиоматичний метод і теорія ймовірності Б. Паскаля. Математична логіка Г. Ляйбніца. Логіка у німецькій класичній філософії. Особливості формування некласичної (сучасної) логіки. Математична логіка Дж. Буля, логічний аналіз відношень О. де Моргана, логічна семантика Г. Фреге. Становлення логіки в Україні.

Тема 2. Логіка мислення і мови. Критичне мислення в контексті аналітичної практики

Філософсько-логічне розуміння процесу пізнання. Мислення як предмет вивчення логіки. Діяльність, мислення, мова. Мислення в контексті людської активності. Міркування: визначення та особливості. Структура мислення. Правильні та неправильні міркування. Поняття про логічну помилку. Логічна форма міркування. Види і типи мислення. Логіка і мова. Роль мови в пізнанні. Логічна форма, її структура, основні терміни. Природна та штучна мови. Місце логічної культури в цивілізаційному поступі людства. Значення логіки для аналітиків соціально-політичних процесів.

Критичне мислення як когнітивна стратегія, спрямована на оцінку, перевірку та вдосконалення суджень. Основні навички: аналіз, інтерпретація, пояснення, оцінка, самокорекція. Когнітивні упередження: ефект підтвердження, упередження доступності, атрибутивні помилки. Евристики як спрощені механізми мислення. Типові хиби: *ad hominem*, *straw man*, *slippery slope*, *circular reasoning*. Визначення достовірності джерел, аргументів, фактів. Роль критичного мислення в розпізнаванні маніпуляцій, фреймів, ідеологічних конструкцій. Саморефлексія як елемент аналітичної етики.

Тема 3. Поняття як форма мислення: структура, класифікація, операції

Поняття як елементарна форма абстрактного мислення. Мовні форми вияву понять. Основні логічні прийоми формування понять: аналіз, синтез, порівняння, абстрагування і узагальнення. Роль понять у науці, пізнанні дійсності, юридичній та судовій практиці. Зміст і обсяг поняття. Закон оберненої залежності між змістом і обсягом. Види понять: загальні, одиничні, збірні, нульові, конкретні, абстрактні, позитивні, негативні, відносні, безвідносні. Рівні абстрагування. Відношення між поняттями: тотожність, підпорядкування, перехрещення, протилежність, співпорядкування. Сумісні і несумісні поняття. Кола Ейлера і діаграми Венна.

Логічні операції над поняттями: узагальнення, обмеження, заперечення, поділ, визначення. Правила визначення понять: через найближчий рід і видові ознаки. Класифікація як форма логічної організації знання. Операції над поняттями, їх класами: додавання, множення, віднімання (заперечення), обмеження, узагальнення. Значення операцій над поняттями в науці. Поділ понять. Правила поділу понять. Дихотомічний поділ. Можливі помилки в поділі понять. Класифікація, її види і значення. Визначення понять. Види визначення понять: номінальне, реальне, явне, неявне, наукове, генетичне, визначення через найближчий рід і видову відмінність. Основні правила визначення понять. Значення понятійного апарату для аналітичної практики.

Тема 4. Логічні закони і принципи мислення у суспільному аналізі

Логічні закони як універсальні норми правильного мислення. Необхідність обґрунтування думки, доказовості істини. Метафізичні підходи до оцінки законів логіки. Закони філософії і науки логіки. Основні риси правильного мислення: визначеність, послідовність, несуперечність і доказовість. Об'єктивний і загальнолюдський характер законів мислення. Закон тотожності як закон однозначності думки і обґрунтування твердження. Закон несуперечності та його значення для спростування суперечливих думок. Закон виключеного третього: неможливість логічної «середини» і можливість реальної альтернативи. Закон достатньої підстави.

Питально-відповідальний комплекс як форма логічного мислення в дискурсивному середовищі. Питально-відповідальний комплекс як форма логічного мислення в дискурсивному середовищі. Методологічна функція логічних законів у науці, праві, політиці. Роль логічної послідовності, визначеності та доказовості у формуванні суспільних висновків. Логічні закони як атрибут аналітичної культури. Застосування законів у спростуванні хибних тверджень, побудові аргументації, оцінці дискурсу.

Тема 5. Судження як форма мислення: види, структура, логічні характеристики

Загальна характеристика суджень. Судження і речення. Прості і складні судження. Структура простого судження: суб'єкт, предикат, зв'язка, квантор. Категоричні судження. Класифікація суджень. Атрибутивні судження, судження з відношеннями. Загальностверджувальні, частковостверджувальні, загальнозаперечні і частковозаперечні судження. Судження за модальністю: можливості (проблематичні), дійсності (асерторичні) і необхідності (аподиктичні). Достовірність суджень. Розподіленість термінів у судженнях. Схеми відношень між термінами в категоричних судженнях (за Ейлером). Значення розподіленості термінів. Загальна (двозначна) логіка і плюралізм мислення. Відношення між судженнями. Логічний квадрат.

Структура складних суджень. Види складних суджень. Логічна символіка та її значення в утворенні складних суджень. Кон'юнкція, диз'юнкція, імплікація, еквіваленція і заперечення. Логічна структура суджень в контексті тлумачення політичних подій. Встановлення істинності, хибності, доказовості і спростування суджень. Метод таблиць істинності як один із спеціальних методів аналізу висловлювань, його застосування у практичній діяльності аналітика суспільно-політичних процесів. Місце логічного аналізу в буденному та соціально-політичному житті людини, його роль у формуванні політичної культури філософа. Роль суджень у формуванні правових, політичних і соціальних висновків.

Змістовий модуль 2. Складні форми мислення. Сучасна логіка дискурсу

Тема 6. Умовиводи: дедуктивні, індуктивні та аналогічні міркування

Умовивід як складна форма мислення. Структура умовиводу: посилки (засновки), вивідне знання (логічний наслідок), обґрунтовуючі знання (наукова основа). Логічний зв'язок між засновками і висновками. Види умовиводів логіки висловлювань: безпосередні та опосередковані. Дедуктивні та індуктивні умовиводи. Умовиводи за логічним квадратом. Поняття та типові приклади безпосередніх умовиводів: перетворення, обернення і протиставлення. Логічна і наукова значимість безпосередніх умовиводів. Роль умовиводів в процесі формування послідовного мислення. Категоричний силізм. Аксиома силізму. Правила категоричного силізму. Правила термінів, правила посилок. Фігури і модуси категоричного силізму. Значення фігур силізму. Модуси фігур силізму.

Умовиводи із суджень з відношеннями: умовиводи рівності, умовиводи ступеня. Скорочений силізм (ентимема), його види. Складні силізми (полісилізми). Прогресивні і регресивні полісилізми. Сорити. Умовні умовиводи. Чисто умовні та умовно-категоричні умовиводи, їх значення. Розділові умовиводи. Роль розділових умовиводів у логічному міркуванні, на практиці. Умовно-розділові умовиводи. Різновидності умовно-розділових умовиводів: дилема, трилема, полілема.

Індукція та її види. Повна, неповна і наукова індукція. Проблема обґрунтованості індуктивних умовиводів, їх зв'язок з емпіричними узагальненнями. Філософське розуміння причини та наслідку. Метод схожості. Метод різниці. Об'єднання методів схожості та різниці. Метод супутніх змін. Метод залишків (остач). Значення багатоманітних індуктивних узагальнень в пізнанні дійсності. Місце аналогії в логічному мисленні. Аналогія як вид індуктивного умовиводу. Види аналогії: аналогія властивостей, аналогія відношень. Строга, нестрога і хибна аналогія. Значення історичних аналогій і паралелей на сучасному етапі розвитку суспільства.

Тема 7. Аргументація: структура, типи, логічні та риторичні хиби

Аргументація як форма раціонального переконання. Структура доведення: теза, аргументи, демонстрація. Види аргументів: логічні, риторичні, емоційні, етичні. Прямі і непрямі доведення. Спростування: види, функції. Логічні хиби: *non sequitur*, *petitio principii*, *ad populum*, *ad basulum*. Софізми, паралогізми, апорії, антиномії. Правила побудови аргументації: щодо тези, аргументів, демонстрації. Аргументація як інструмент публічної дискусії, юридичного процесу, політичної критики. Значення логічної аргументації для формування переконливої аналітичної позиції.

Гіпотеза як форма розвитку знань. Факт, ідея, наукова проблема, гіпотеза, концепція і теорія як основні форми розвитку наукових знань. Види гіпотез: загальна і часткова. Висування та критерії істинності гіпотетичного знання. Верифікація та фальсифікація версій: логічна спільність з аргументацією. Особливості соціально-політичної проблематики на стадії висунення та доведення гіпотез.

Логічний аналіз та аргументація як необхідна умова соціально-політичної дискусії. Доведення. Структура доведення: теза, аргументи і демонстрація. Спростування, його основні види. Роль доведення і спростування в полеміці та плюралізмі думок. Система правил аргументації: правила щодо тези, правила щодо аргументів, правила щодо демонстрації. Можливі помилки та їх запобігання. Софізми і парадокси. Паралогізми. Еклектика. Апорії. Антиномія. Роль науки в розв'язанні парадоксів і антиномій. Значення логічної аргументації для формування переконливої аналітичної позиції.

Тема 8. Інформація як об'єкт логічного аналізу: структура, достовірність, маніпуляції

Інформація як змістовна одиниця пізнання та аналітичної діяльності. Типи інформації: фактична, оцінна, нормативна, контекстуальна. Структура інформаційного повідомлення: джерело, зміст, канал, адресат. Критерії достовірності: верифікованість, логічна несуперечність, репрезентативність, прозорість джерела. Методи логічної перевірки інформації: дедукція, індукція, аналогія, аргументація. Маніпулятивні техніки: фреймування, замовчування, перенасичення, емоційне забарвлення, псевдологічна аргументація. Інформаційні хиби: хибна кореляція, підміна тези, апеляція до авторитету. Особливості логічного аналізу інформації в умовах постмодерного світогляду (інтерпретація проти істинності, поняття фрагментованого дискурсу). Постколоніальні підходи до інформації як до

інструменту влади (глобальні наративи та методології). Ефективність використання сервісів перевірки інформації в суспільних процесах, зокрема в підготовці майбутніх аналітиків.

Тема 9. Логіка в цифрових середовищах: алгоритмічне мислення і формальні мови

Основи логіки в ІТ-контексті. Булева логіка, логічні оператори, таблиці істинності. Цифрові алгоритми як логічні структури. Формальні мови і моделювання. Логіка в програмуванні, цифрових платформах, аналітичних системах. Логіка в штучному інтелекті та обробці даних.

Символічна логіка як інструмент побудови цифрових моделей. Роль логіки у цифровій трансформації суспільних процесів. Етичні аспекти алгоритмічного мислення. Застосування логічних структур у верифікації цифрового контенту, автоматизованому прийнятті рішень, побудові аналітичних систем.

Тема 10. Практичний логічний аналіз суспільних кейсів

Реконструкція аргументації в медіа, політиці, праві. Аналіз медіатекстів, публічних висловлювань, нормативних актів. Дебатні вправи, логічне моделювання ситуацій. Застосування логічних інструментів у вирішенні соціальних проблем. Формування аналітичної позиції через логічну практику.

Робота з реальними кейсами: виявлення хиб, оцінка достовірності, побудова контраргументів. Використання логічних методів у міждисциплінарному аналізі, зокрема в соціології, праві, медіа-дослідженнях. Роль логічної компетентності у формуванні політичної культури, громадянської відповідальності та професійної етики аналітика.

Теми лекційних занять

№	Назва	Кількість годин
1	Логіка як інструмент аналітичної діяльності	4
2	Логіка мислення і мови. Критичне мислення в контексті аналітичної практики	2
3	Поняття як форма мислення: структура, класифікація, операції	4
4	Логічні закони і принципи мислення у суспільному аналізі	4
5	Судження як форма мислення: види, структура, логічні характеристики	4
6	Умовиводи: дедуктивні, індуктивні та аналогічні міркування	4
7	Аргументація: структура, типи, логічні та риторичні хиби	4
8	Інформація як об'єкт логічного аналізу: структура, достовірність, маніпуляції	4
9	Логіка в цифрових середовищах: алгоритмічне мислення і формальні мови	2
10	Практичний логічний аналіз суспільних кейсів.	2
Разом		34

Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва	Кількість годин
1.	Логіка як інструмент аналітичної діяльності	2
2.	Логіка мислення і мови. Критичне мислення в контексті аналітичної практики	2
3.	Поняття як форма мислення: структура, класифікація, операції	4
4.	Логічні закони і принципи мислення у суспільному аналізі	2
5.	Судження як форма мислення: види, структура, логічні характеристики	4
6.	Умовиводи: дедуктивні, індуктивні та аналогічні міркування	4

7.	Аргументація: структура, типи, логічні та риторичні хиби	2
8.	Інформація як об'єкт логічного аналізу: структура, достовірність, маніпуляції	2
9.	Логіка в цифрових середовищах: алгоритмічне мислення і формальні мови	2
10.	Практичний логічний аналіз суспільних кейсів.	2
	Разом	26

Самостійна робота

№ з/п	Назва	Кількість годин
1	Логіка як інструмент аналітичної діяльності	10
2	Логіка мислення і мови. Критичне мислення в контексті аналітичної практики	10
3	Поняття як форма мислення: структура, класифікація, операції	10
4	Логічні закони і принципи мислення у суспільному аналізі	10
5	Судження як форма мислення: види, структура, логічні характеристики	15
6	Умовиводи: дедуктивні, індуктивні та аналогічні міркування	15
7	Аргументація: структура, типи, логічні та риторичні хиби	10
8	Інформація як об'єкт логічного аналізу: структура, достовірність, маніпуляції	15
9	Логіка в цифрових середовищах: алгоритмічне мислення і формальні мови	10
10	Практичний логічний аналіз суспільних кейсів.	15
	Разом	120

8. Система оцінювання та вимоги

Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання знань ЗВО здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у національну шкалу (шкалу Університету) та шкалу ECTS, відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету “Чернігівська політехніка”» https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/plozhennya-pro-potochne-ta-pidsumkove-ocinyuvannya-znan-zdobuvachiv-vo.pdf. Система оцінювання знань з навчальної дисципліни включає поточний та семестровий контроль знань. ЗВО може набрати до 75% (75 балів) підсумкової оцінки за виконання протягом семестру всіх видів робіт і до 25% (25 балів) підсумкової оцінки на екзамені, які сумуються в загальну оцінку за курс. Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із здобувачами вищої освіти під час лекцій, семінарських занять, усного та письмового опитувань здобувачів вищої освіти, оцінювання результатів неформальної освіти та виконання самостійної роботи. Критерії оцінювання за обидва теоретичні питання: • 10–12 балів. Відповідь є повною, логічно структурованою, розкриває сутність поставленого питання.
--	--

	Використано коректну термінологію, наведено приклади або пояснення. Допускається 1–2 незначні неточності, які не впливають на загальну якість відповіді. • 7–9 балів. Відповідь правильна, послідовна, охоплює основні положення теми. Можливі окремі пропуски або недостатня глибина аналізу, проте загальна логіка збережена. • 4–6 балів. Студент володіє більшою частиною матеріалу, але виклад є фрагментарним або нечітким. Відповідь містить істотні пропуски, неточності у формулюванні логічних понять або класифікацій. • 1–3 бали. Виявляється незнання більшої частини теоретичного матеріалу. Відповідь не розкриває суті питання, містить грубі помилки або порушення логічної структури. • 0 балів. Відповідь є повністю неправильною або відсутня. Критерії оцінювання практичного завдання (3 питання): • 11–13 балів. Завдання виконано повністю, правильно застосовано логічні операції, правила або методи. Рішення обґрунтоване, оформлення чітке, допущено не більше 1–2 незначних технічних помилок. • 7–10 балів. Завдання виконано правильно, але з окремими неточностями або пропусками в оформленні. Логічна структура збережена, застосування методів коректне. • 4–6 балів. Завдання виконано частково, допущено суттєві помилки у застосуванні логічних правил або в оформленні. Рішення неповне або нечітке. • 1–3 бали. Завдання виконано неправильно або фрагментарно, логічні операції застосовано некоректно, структура рішення порушена. • 0 балів. Завдання не виконано або виконано повністю неправильно. Оцінювання успішності ЗВО під час семестрового контролю вноситься у відомість успішності та навчальну картку здобувача вищої освіти в автоматизованій системі управління – АСУ «ВНЗ».
Вимоги до контрольної роботи	Контрольна робота є самостійною практичною формою перевірки знань здобувача вищої освіти, що виконується позааудиторно на основі завдань, запропонованих викладачем. Вона передбачає розв’язання логічних задач, побудову умовиводів, аналіз логічної структури висловлювань, виявлення помилок, застосування формальних правил логіки. Метою контрольної роботи є перевірка рівня володіння логічними інструментами, здатності до формалізації мислення, побудови коректних логічних конструкцій, а також практичного застосування знань, здобутих у процесі вивчення курсу. Робота має демонструвати не лише правильність обчислень або побудов, а й розуміння логічної природи завдань. Контрольна робота не може бути переказом теоретичного матеріалу або шаблонним виконанням. Вона має містити самостійне розв’язання задач, чітке

	оформлення, пояснення застосованих методів (за потреби), а також аргументовані висновки щодо логічної коректності або некоректності наведених тверджень. Загальна максимальна кількість балів за контрольну роботу – 10. • 9–10 балів. Завдання виконано повністю, логічні операції застосовано правильно, структура рішення чітка. Використано коректні методи (таблиці істинності, схеми умовиводів, правила логічного виводу тощо). Аргументація обґрунтована, оформлення акуратне, допущено не більше 1–2 незначних технічних помилок. • 6–8 балів. Завдання виконано правильно, але з окремими неточностями або пропусками. Логічна структура збережена, застосування методів здебільшого коректне. Окремі елементи формалізації або пояснення можуть бути недостатньо чіткими. • 3–5 балів. Завдання виконано частково, допущено суттєві помилки у застосуванні логічних правил або в оформленні. Рішення неповне, нечітке або не охоплює всі поставлені завдання. Аргументація слабка або поверхнева. • 0–2 бали. Завдання не виконано або виконано неправильно. Логічні операції застосовано некоректно або не застосовано взагалі. Робота неструктурована, відсутні пояснення або обґрунтування, результат не відповідає умовам завдання. Такий вид роботи кожен студент може виконати один раз протягом семестру.
Семінарські (практичні) заняття	Усне опитування включає в себе опитування за будь-яким питанням, винесеним на семінарське заняття (за вибором викладача), відповідь на питання інших ЗВО, відповідь на питання для повторення (з тем, що було вивчено раніше). Максимальна кількість балів може бути виставлена ЗВО, підготовленим до відповідей на усі питання теми, включаючи питання винесені на самостійне опрацювання. За кожне виконане завдання здобувач вищої освіти отримує певну кількість балів з урахуванням максимальної кількості балів. Здобувач вищої освіти за роботу на семінарських заняттях змістовних модулів може отримати до 5 балів. Складові частини оцінки: відповідь на питання (виконання індивідуальних завдань) – до 5 балів; доповнення – до 1 балів; запитання – до 1 балів. Загальна максимальна кількість балів за семінарські заняття – 65. Оцінюючи відповідь ЗВО, викладач керується такими критеріями, як: 5 балів – повне, послідовне та обґрунтоване викладення матеріалу. Відповідь свідчить про глибоке розуміння питання та його зв'язок з іншими темами та питаннями. 4 бали – ЗВО дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач відповідає не чітко. 3 бали – ЗВО виявляє знання і розуміння основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає суттєві помилки і усвідомлює їх тільки після повторної вказівки викладача. Викладає матеріал не послідовно. Відповіді на уточнюючі запитання

	дає не одразу, не впевнено та не чітко. На додаткові питання викладача не відповідає, або відповідає дуже поверхово. 2 бали – ЗВО у відповіді припускається грубих помилок і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача; поверхово орієнтується в питанні та темі, яка обговорюється на семінарському занятті. 1 бал – ЗВО намагається відтворити зміст матеріалу, однак взагалі не розуміє його змісту. 0 балів отримує ЗВО, який відмовляється відповідати на запитання.
Умови допуску до підсумкового контролю	До підсумкового семестрового контролю допускаються ЗВО, які виконали всі обов'язкові види робіт та мають підсумкову оцінку від 35 балів і більше. У випадку, якщо ЗВО протягом семестру не виконав у повному обсязі передбачених робочою програмою навчальної дисципліни всіх видів навчальної роботи, має більше 30% пропусків навчальних занять (без поважних причин) від загального обсягу аудиторних годин відповідної навчальної дисципліни або не набрав мінімально необхідну кількість балів (тобто кількість балів, яка сумарно з максимально можливою кількістю балів, які ЗВО може отримати під час семестрового контролю не дозволить отримати підсумкову оцінку «задовільно – Е, 60 балів»), (35 балів), то він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість. На ліквідацію академічної заборгованості виноситься весь обсяг теоретичного матеріалу, що передбачений робочою програмою навчальної дисципліни. Академічна заборгованість повинна бути ліквідована до атестації здобувача вищої освіти, а у випадку коли заборгованість виникла з дисципліни, знання, уміння та навички з якої, відповідно до структурно-логічної схеми підготовки фахівця, потрібні для вивчення навчальних дисциплін наступного семестру, то така заборгованість повинна бути ліквідована до початку нового семестру. Академічна заборгованість ліквідується здобувачами вищої освіти протягом наступних семестрів згідно з розкладами ліквідації академзаборгованості, що затверджуються директором ННІ за поданням відповідних кафедр. Результати ліквідації академзаборгованості відображаються в ліквідаційній відомості успішності.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю		Кількість балів
Змістовий модуль 1. Форми і механізми логічного мислення в аналітичній діяльності		0...35
1	Робота на 1-му семінарському (практичному) занятті	0...5
2	Робота на 2-му семінарському (практичному) занятті	0...5

3	Робота на 3-му семінарському (практичному) занятті	0...5
4	Робота на 4-му семінарському (практичному) занятті	0...5
5	Робота на 5-му семінарському (практичному) занятті	0...5
6	Робота на 6-му семінарському (практичному) занятті	0...5
7	Робота на 7-му семінарському (практичному) занятті	0...5
Змістовий модуль 2. Складні форми мислення. Сучасна логіка дискурсу		0...30
1	Робота на 8-му семінарському (практичному) занятті	0...5
2	Робота на 9-му семінарському (практичному) занятті	0...5
3	Робота на 10-му семінарському (практичному) занятті	0...5
4	Робота на 11-му семінарському (практичному) занятті	0...5
5	Робота на 12-му семінарському (практичному) занятті	0...5
6	Робота на 13-му семінарському (практичному) занятті	0...5
	Виконання контрольної роботи	0...10
Усього поточний і проміжний модульний контроль		0...75
Семестровий контроль (екзамен)		0...25
Разом		0...100

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (диференційований залік)	
		для екзамену (диференційованого заліку), курсового проєкту (роботи), практики, атестації	для заліку
90-100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
66-74	D (задовільно)	задовільно	
60-65	E (достатньо)		
0-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

9. Обладнання та програмне забезпечення. Для проведення лекційних та семінарських (практичних) занять можуть використовуватися мультимедійний проєктор, ноутбук, система відеоконференцзв'язку Microsoft Teams (для дистанційного або змішаного навчання), навчальна платформа Moodle.

10. Політики курсу.

У випадку, якщо здобувач протягом семестру не виконав у повному обсязі всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані лабораторні роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів (35), він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому [«Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Повторне складання екзамену з метою підвищення позитивної оцінки не

дозволяється. У випадку повторного складання екзамену всі набрані протягом семестру бали анулюються, а повторний екзамен складається у вигляді спілкування по питанням.

До загальної політики курсу відноситься дотримання принципів відвідування занять у відповідності до затвердженого розкладу, а також вільного відвідування лекційних занять для осіб, які отримали на це дозвіл відповідно до [«Порядку надання дозволу на вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Запорукою успішного вивчення дисципліни є активність та залучення під час проведення семінарських/практичних та лекційних занять – відповіді на запитання викладача (як один з елементів поточного контролю), задавання питань для уточнення незрозумілих моментів, вирішення практичних завдань. Консультації відбуваються в аудиторіях університету у відповідності до затвердженого розкладу або ж особистих чи групових консультацій (через вбудований форум) на сторінці курсу в системі дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка». За об'єктивних причин (наприклад, карантин, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись дистанційно за погодженням із деканатом та викладачем, що читає курс.

Політика користування ноутбуками / смартфонами

Прохання до здобувачів тримати смартфони переведеними у беззвучний режим протягом лекційних та семінарських (практичних) занять, так як дзвінки, переписки та спілкування у соціальних мережах відволікають від проведення занять як викладача, так й інших здобувачів. Ноутбуки, планшети та смартфони не можуть використовуватися в аудиторіях під час занять та під час проведення підсумкового контролю (за виключенням проходження тестового контролю в системі Moodle).

Політика заохочень та стягнень

За результатами навчальної, наукової або організаційної діяльності здобувачів вищої освіти за курсом їм можуть нараховуватися додаткові бали – до 15 балів, у залежності від вагомості досягнень. Види позанавчальної діяльності, за якими здобувачі вищої освіти заохочуються додатковою кількістю балів: участь у міжнародних проєктах, наукові дослідження, тези, участь у науково-практичних конференціях, винаходи, патенти, авторські свідоцтва за напрямками курсу.

Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу (принципи описані у [Кодексі академічної доброчесності НУ «Чернігівська політехніка»](#)). Списування під час проміжного та підсумкового контролів, виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Правила перезарахування кредитів

Кредити, отримані в інших закладах вищої освіти, а також результати навчання у неформальній та/або інформальній освіті, можуть бути перезараховані викладачем у відповідності до положення [«Порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін у НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Визнання результатів навчання у неформальній освіті розповсюджується на окремі змістові модулі (теми) навчальної дисципліни.

11. Рекомендована література

1. Дуцяк І. Логіка : Підручник. Електронний додаток. Логіка – Підручники для вузів онлайн. URL: <https://pidru4niki.com/1584072037631/logika/logika>
2. Жеребкін В. Є. Логіка: Підручник. Вид. 10-е. Київ: Т-во «Знання», КОО, 2023. 225 с. URL: <https://pidru4niki.com/15290527/logika/>
3. Конверський А.Є. Сучасна логіка (класична та некласична). Київ: Центр учбової літератури, 2024. 296 с.

4. Логіка: підручник / [О. М. Юркевич, С. В. Качурова, О. П. Невельська-Гордєєва та ін.]; за заг. ред. О. Г. Данильяна. Харків: Право, 2022. 220 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SENMK/pidr_logika_2021.pdf
5. Логіка для юристів: Підручник / В.С. Бліхар, В.В. Левкулич, М.М. Олексюк, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо, О.І. Матвієнко. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2022. 316 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/44906/1.pdf>
6. Хоменко І. В. Логіка : Теорія та практика Підручник для вищих навчальних закладів. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 400 с.
7. «Європейські практики боротьби з дезінформацією та пропагандою: базові навички для сучасного вчителя :навальний посібник»/ Колектив авторів: М.В. Ольховик, С.М. Гергуль, Л.В. Городнича, М.К. Кеда, В.А. Ольховик. Чернігів, 2024. 211 с.
8. Імануель Кант. Критика сили судження / Пер. з нім. Віталій Терлецький. Київ, Темпора, 2022. 906 с.
9. Киселиця С. Проблема логічного обґрунтування тверджень у підприємницькій діяльності (С. 39-40). *Соціальне підприємництво як інструмент відновлення України : Форум стейкхолдерів розвитку соціального підприємництва* (м. Чернігів, 24 жовтня 2024 р.) : тези доповідей. Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2024. 198 с. URL: <https://stu.cn.ua/wp-content/uploads/2024/09/zbirnyk.pdf>
10. Конверський А. Є. Сучасна логіка (класична та некласична). Київ : Центр учбової літератури, 2024. 296 с.
11. Конверський, А. Є. Критичне мислення : підручник / А. Є. Конверський. - 2-ге вид., перероб. та допов. - Київ : Центр учбової літератури, 2021.
12. Критичне та креативне мислення : метод. вказ до семінар занять, самост. роботи та виконання контрольн. робіт для здобувачів перш. (бакалавр.) рівня вищ. освіти спец. 033 «Філософія», ОПП «Аналітика суспільно-політичних процесів» / уклад. Н. В. Шакун. Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2025. 52 с.
13. Лі Макінтайр. Постправа. Київ: ArtHuss, 2021. 208 с.
14. Порадник з інфомедійної грамотності для учнів та вчителів сучасних закладів освіти: Практикум [Текст] / Упорядники: С.М. Гергуль та ін. Чернігів: Десна Поліграф, 2021. 212 с.
15. Хамітов Н., Шашкова Л., Крилова С. Словник новітніх термінів філософії науки і філософії культури. Київ : ВАДЕКС, 2024. 290 с.

Інформаційні ресурси.

1. Академія української преси (електронна база підручників і методичних матеріалів з критичного мислення). URL: <https://www.aup.com.ua/>
2. Додаткові філософські ресурси комп'ютерної мережі INTERNET. URL: <http://www.epistemelinks.com/link/PhiLink.html>
3. Електронний ресурс НУ «Чернігівська політехніка». URL: <http://www.Library92@ukr.net>
4. Електронний архів НУ «Чернігівська політехніка» (IRChNUT). URL: http://library2.stu.cn.ua/resursi_biblioteki/elektronnij_arhiv_chntu/
5. Навчальні матеріали онлайн / Філософія. URL: <https://pidruchniki.com/filosofiya/>
6. Наукова бібліотека ім. В. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка URL: <http://lib-gw.univ>
7. Національна бібліотека України імені Вернадського. URL: www.nbuv.gov.ua
8. Офіційний сайт Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України. URL: <http://www.filosof.com.ua/publik.htm>
9. Перелік основних тематичних ресурсів з філософії у комп'ютерній мережі INTERNET. URL: <http://www.philosophy.ua>
10. Сайт Українського філософського фонду. URL: <http://www.philosophy.ua>
11. Система дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка». Курс «Логіка». URL: <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=8681>

12. Quantified Mind. Online platform for cognitive performance improvement. URL: <http://www.quantified-mind.com/%20-%20en>

